

Hodosán Róza

Kistelepülések – emberközelből

A „Kistelepülések, kistelepülési stratégiák” című kutatás során (melynek eredményeit a Kistelepülési hátrányok, alapellátási nehézségek című, az NCSSZI gondozásában 2002-ben megjelent tanulmánykötetben tettük közzé) 30, kettőezer fő alatti kistelepülésen mértük fel a szociális és gyermekvédelmi alapellátások törvényi kötelezettségeinek teljesítését.

A vizsgálat legfőbb megállapítása az volt, hogy valamilyen ellátást minden település biztosít lakosainak. A pénzbeli ellátásokat tekintve az önkormányzatok a törvényi kötelezettségeken túl is, anyagi erejükhöz mérten köteleességüknek érzik segíteni a település lakóinak megélhetését. Ugyanakkor a személyes gondoskodás keretébe tartozó ellátások terén hiányosságok, sőt teljes ellátatlanság is tapasztalható a kistelepülésekben. Az átmeneti ellátások a vizsgált településekről teljesen hiányoznak.

Ennek a kutatásnak a folytatásaként a következőkben elsősorban az igénybevevők, illetve a gondoskodásban nem részesülők oldaláról elemezzük a szociális és gyermekjóléti alapellátásokat.

Előző, a tanulmánykötetben publikált vizsgálatunk azt mutatta, hogy a rászorultság fogalma településenként mást és mást jelent. Az egyes települések különböző anyagi erőforrások birtokában a helyi közösségek életminőségéhez mérten támogatnak és segítenek egyéneket, családokat, gyermekeket.

A rászorultak köréről kívánunk tehát pontosabb képet kapni egy-egy, a vizsgálati körbe bevont kistelepülésen. Ezért a lakosok életkörülményeit, lakhatási viszonyait, fogyasztási szokásait is mérni kívánjuk elkezdett kutatásunkban. A mintát az előző vizsgálatunk településeiből választottuk. Interjúalanyaink részben azok közül kerültek ki, akiket az önkormányzat segélyezett, részben azok közül, akiknek kérelmét elutasították.

Az alábbi esettanulmány alapját képező öt interjú két településen készült. Az egyik egy alföldi, 700 lakosú, hagyományosan szegény kistelepülés, a másik Észak-Magyarországon található, 1700 lakos van, s hajdan, a tanácsrendszerben körzetközpontú, fejlődő település volt. A rendszerváltást követően mind az előbbi, mind az utóbbi településen komoly változások történtek, mindkét helyen nagymértékben nőtt a munkanélküliség. Ugyanakkor az észak-magyarországi településen mára csökkent a regisztrált munkanélküliek száma (2002-es adat szerint 57 fő, 3,2 %). A település földrajzi, gazdasági környezete az utóbbi években határozott fejlődési lehetőséget teremtett, mind helyben, mind a környező városi településeken munkahelyek létesültek. Infrastrukturális fejlődése jelentős; víz-, gáz-, telefonhálózata teljesen kiépült, a csatornázás megindult (2002-ből származó információ szerint; azóta vélhetőleg be is fejeződött). Szabadidőközpont épült a faluban, 1500 négyzetméteren, tornacsarnokkal, egyéb sportolási lehetőségekkel, könyvtárral.

Mindennek ellenére a település forráshiányos, azaz a központi és a helyi forrásokból nem tudja finanszírozni az intézményeit, kiegészítő támogatásra szorul. A szociális és gyermekjóléti alapellátások biztosítottak, a pénzbeli ellátásokat azok vehetik igénybe, akiknek az a törvény szerint jár. A személyes gondoskodás keretében folyik étkeztetés, házi segítségnyújtás, a napközbeni ellátások viszont – mint az általunk vizsgált összes többi településen, úgy itt is – hiányoznak.

Alföldi helyszínünk tipikus, előregedő, főként nyugdíjasok, rokkantnyugdíjasok és különböző segélyekből élők által lakott kistelepülés. A megélhetést elsősorban mindig a mezőgazdaság, azon belül a növénytermesztés és az állattenyésztés jelentette. A hatvanas években indult meg az elvándorlás, főként a főváros és a környező iparosodottabb települések irányába. A munkahelyek megszűntével sokan visszatértek, immár segélyezettékként.

Az alföldi település is sokat változott az utóbbi tíz évben, főleg infrastruktúráját tekintve fejlődött. Ugyanakkor itt éppen a kedvezőtlen gazdasági, földrajzi környezet, a rossz munkalehetőségek miatt állandósult a munkanélküliség, igen magas a tartós munkanélküliek száma (2002-es adat szerint 73 fő, 11%), s a közeljövőben nem várható pozitív irányba történő elmozdulás.

A szociális alapellátások működnek, a pénzbeli ellátások minden formáját eljuttatja az önkormányzat a törvények szerinti rászorultaknak. A személyes gondoskodás keretében megoldott az étkeztetés, a házi segítségnyújtás; önálló családgondozó dolgozik. Nem forráshiányos a település, bár van iskolája és óvodája, öregek napközi otthona is.

E két településen készítettük el tehát azokat a próbainterjúkat, amelyek szereplőiről készült az esettanulmány. Az azonosíthatóság elkerülése érdekében valamennyi interjúalanyunk nevét megváltoztattuk.

István

A ház a falu második hosszú utcájában áll. Kívülről teljesen elhagyatottnak látszik. A málladozó, fakó, rozsdaszínű vakolat alól előbukkan a vályog, itt-ott már az is porladozik. A kocka alakú ház két ablaka az utcára nézne. Csak nézne, mivel az ablakokat belülről különféle rongyokkal teljesen eltakarták. A kerítés cölöpjei („culápjai”) között még fellelhető a drótkerítés maradványa. Az utcáról nyíló, rozoga deszkából álló kaputól a bejárat ajtóig nagyon keskeny, letaposott út vezet. Az ajtó egy üvegezett verandára nyílna, de sem az ajtón, sem a veranda ablakaiban nincsenek üvegek, néhány helyen már a keretek is hiányoznak. Az udvar és a kert nincs elválasztva, mindent benőtt a gaz. A ház mögött néhány vályoghalom – valószínűleg az összeomlott ólak, istállók maradványa. Az omladék között mindenféle tönkrement használati tárgy, tűzhely, edények, mezőgazdasági eszközök, kisebb farakás, összerakott gallyak.

A valamikori verandáról egy konyhaszerű helyiségbe érünk, s amint a szem megszokja a majdnem teljes sötétséget, láthatóvá válik néhány bútordarab, egy asztal, néhány rozoga tonettszék, egy zománcozott, ütött-kopott tűzhely, szanaszét heverő edények, egy stelázszerű polc, mindenfélével megrakva. Ebből a helyiségből nyílik még két másik ajtó, de a házigazda láthatólag nem örülne, ha beljebb kerülnék. Idáig is nehéz volt eljutni, a ház lakója nem szívesen ad interjút (bár ez a szó fel sem merült, magnót nem is lehet használni). 41 éves, vékony, középmagas, szőke hajú, beesett arcú, a koránál sokkal idősebbnek látszó férfi. Nagyon szótlan, bizalmatlan, szinte csak a legfontosabb adatokat lehet megtudni tőle. Életkorát, családi állapotát, iskoláját, volt munkahelyét. Láthatóan nehezere esik a kérdésekre válaszolni. Zavarban van, minden mozdulata elárulja, hogy leplezni akarja szegénységét, nyomorú helyzetét. Nem akarom hosszan zaklatni, hiszen minden újabb feltett kérdésnél fájdalmas tekintettel néz rám. Bocsánatot kérek, amiért zavartam, és eljövök.

A szomszédai javasolták, hogy őt keressem meg. Így lett egyik interjúalanyunk a 700 lakosú, alföldi kistelepülés főt említett lakója. Élettörténetét és a jelenlegi helyzetét leginkább a szomszédok elmondásából lehetett megismerni.

István ebben a faluban született egy háromgyermekes család legkisebb tagjaként. Mindkét szülőjét elvesztette már, két testvére közül az idősebb kb. 50 éves lehet, Budapesten dolgozik a kereskedelemben, vezető beosztásban. Nővére néhány faluval odébb él, háztartásbeli, gyermekeit neveli. Istvánt a testvérei nem sűrűn szokták meglátogatni.

Édesapja asztalos mester volt, ami egy ilyen kicsi faluban ugyancsak keresett mesterség. Dicsérték is a keze munkáját, mert ha dolgozott, nagyon szép munkát tudott végezni. Jó ember is volt, de sajnos az ital teljesen elvette az eszét. A faluban már csak úgy emlékeznek rá, hogy késő este részegen, danolászva tántorgott végig az utcán, időnként beesett az árokba, ahonnan vagy kijött, vagy egy jóakarató ember kisegítette (az évek múltával egyre ritkábban), vagy ott töltötte az éjszakát. Aztán napokig betegen feküdt, nem tudott dolgozni, majd kezdődött minden előről. Munka, majd annak árából poharazás az utca végén lévő kocsmában, amíg egyetlen forintja sem maradt. Az asszony ugyan többször utána eredt, hogy a még meglévő kis keresetet megmentse, néha ott várakozott rá órákig, nem túl sok eredménnyel. A falubeliek szerint az asszony elég rest volt. Nevelt ugyan néhány csirkét, tyúkot, de a kertjében szinte semmi nem termett meg. Valamit ugyan dolgozott benne, de rendre nem kelt ki a veteménye, krumplija, levelét leette a bogár, a gaz szinte mindig ellepett mindent. Az udvara rendetlen, gondozatlan maradt minden évszakban. Az asszony rendszeresen kereste fel a tanácsot (az volt a mai települési önkormányzatoknak megfelelő igazgatási szervezet a szocializmus idején) különböző segélyekért, a szomszédoktól sűrűn kért kölcsönt. A tanácstól a három gyerekre tekintettel valamilyen segélyt mindig kapott, de ez ellenszenvet szült. A falubeliek szidták a lusta asszonyt, a részeges urát. Nem szívesen adtak kölcsön, de hát az asszony nagyon tudott búsulni a gondokon, így valakinek mindig megesett rajta a szíve. Lustaságát betegségével indokolta, amiről persze semmit sem lehetett tudni, hiszen orvosnál sohasem járt. Testes, lassú járású, örökké síró asszony volt. A nyolcvanas évek végén meg is halt, szélütésben.

A három gyerek a falubeliek szokásos útját járta be. Elemi iskola, majd miután nem voltak nagyon jó tanulók, ipari iskolába kerültek, onnan valamelyik környező városba dolgozni. A lány varrodában kezdett dolgozni, másik faluban, onnan is férjhez ment, most is ott él.

István elvégezte a mezőgazdasági gépszerelő szakot, előbb a tsz-be, majd egy Budapest melletti településre került, és ott dolgozott. A kilencvenes évek elején megszűnt a munkahelye, akkor hazaköltözött. Azután már nem került állásba. Munkanélküli segély járt neki, majd a balesete után

(eltört a lába, nem forrt jól össze, azóta is sántít egy kicsit arra a lábára) leszázalékolták, rokkantnyugdíjas lett. Évente kellett volna megjelennie felülvizsgálaton, de miután ezt elmulasztotta, a segélye megszűnt. Néhány évig kettesben laktak az édesapjával, akit gyakran támogatott haza a kocsmából. Ő maga sohasem ivott. Leginkább az apja mellette dolgozott, ha volt valami munka. Apja halála után egyedül maradt, azóta alkalmi munkákból él. Egy családi gazdaságban végzi az éppen aktuális mezőgazdasági munkákat (így nyáron a keresete 50-60 ezer forint is meglehet havonta), vagy idős embereknek segít fát vágni, cipekedni, a ház körüli teendőkben, amiért hol elhunyt hozzátartozók ruháit, hol használati eszközöket, ágyneműt, élelmet kap.

Segélyt sohasem kér az önkormányzattól. Ennek ellenére évente tüzelőutalványt, valamint karácsony előtt élelmiszersomagot kap, mint minden nyugdíjas, vagy segélyre szoruló. A szomszédai és a falubeliek nagyon sajnálják, ugyanakkor nem értik, hogyan tud télen a házban úgy ellenni, hogy nincs villany, füstöt se látnak fölszállni a kéményből. Napokig ki sem mozdul, esténként teljesen sötétek az ablakai. Elképzelni sem tudják, mit csinálhat a hosszú téli estéken. Egyet tudnak, hogy sokat olvas, a könyvtárból rendszeresen hordja ki a könyveket. Szánakoznak a sorsán, de nem tudják felfogni, hogy fiatal létére hogyan tudott így egyedül maradni. Társa nem volt, szülei halála után mindig egyedül élt. Az, hogy nem iszik, megértőbbé teszi a falubelieket, de sohasem felejtik el fölemlegetni az alkoholista apját. István nem reagál semmilyen sértésre, nem vesz tudomást sem pozitív, sem negatív megjegyzésekről. A járdán mindenki elől lehúzódik, szemét lesütve köszönget. Ha hívják dolgozni, akkor csendesen megjelenik, a rábízott feladatot elvégzi, az érte kapott honoráriumot, bármi s bármennyi legyen az, elfogadja.

Nincsenek barátai, családja, magányosan él, teljes visszavonultságban. Nem valószínű, hogy életében a közeljövőben valami is változna.

Jolán

Hosszú, keskeny parasztház, pici udvarral. A hagyományos vályogházhoz a melléképületet is hozzáépítették, így kb. 80 négyzetméteres az épület, 3 szobával, két konyhával, kamrával, kicsi fürdőszobával. A szobák kicsik, sötétek, egyszerűen, szegényesen bútorozottak.

Jolán 46 éves. Nyáron volt egy enyhébb agyvérzése, azóta tolókocsiba kényszerül. Már az agyvérzés előtt is 65%-os leszázalékolt volt, most intézi a teljes leszázalékolási kérelmét. Két lánya van, mindkettő vele egy házban lakik, de külön háztartásban, saját családjával, egy-egy gyerekkel. Jolán elvált a férjétől, van egy társa, akivel nem közös háztartásban élnek, de közel laknak egymáshoz.

Az asszony négy általánost végzett, a nyáron kapott agyvérzés előtt csökkent munkaképességűeket foglalkoztató munkahelyen dolgozott, takarítóként. A házban, amit a gyerekeivel közösen laknak, van automata mosógép, mikrosütő – ezek a lányokéi –, meg összesen három színes tv. Jolánnak tárcsás mosógépe van, azt használja.

Havi rokkantnyugdíja 35 000 Ft, amíg dolgozott, kb. 50 000-et keresett. De szerintem nem kell sokat költenie, kb. 10 000 Ft megy el havonta élelemre. Cigaretára és gyógyszerre (utóbbi havi 3800Ft) költi a többi pénzt. Az önkormányzattól mindennap kap ebédet. Csak hétvégén főz. Akkor *„krumplit, rizsát, húst, disznóhúst, vegyes zöldséget. Amúgy hét közben inkább csak kenyeret, vagy az élettársammal néha veszünk gyümölcsöt.”* A ház rezsijét a lányai fizetik. Soha nem kér kölcsön, neki mindig elég az a pénz, ami van. Tőle sokszor kérnek a gyerekei, ha van, mindig ad is. Nem érzi úgy, hogy az átlagosnál rosszabb helyzetben volna. *„Spórolni kell, akkor ki lehet belőle jönni. De két hónapja a Misi [az élettársa] is munkanélküli, és most azért sokkal nehezebb. Jó, van még egy kevés pénze, meg kapja a munkanélkülit, de aztán nem tudom, mi lesz.”*

Egyszer kért az önkormányzattól segélyt, de nem adtak. Előtte bement az ügyintézőhöz, megírták a kérvényt, de mégsem kapott, nem tudja miért. Szeretné, ha közgyógyellátásra jogosult lenne, most intézi az ehhez szükséges papírokat.

Ha bajban van, leginkább az élettársára és a családjára számíthat. Az önkormányzattól nem remél semmit.

Margit

A harmadik mellékutcában álló, hosszú parasztház egyik hátsó szobájában vagyunk. Kicsiny előtérén át lehet bejutni a kb. 8 négyzetméteres helyiségbe, amit az előtértől egy odahúzott nagy szekrény választ el. Az apró udvari ablakon kevés fény szűrődik be, nyirkos, hideg a bútorokkal, ágyakkal telezsúfolt, rendetlen szoba. Valószínű régen volt meszelve a fal, mára meghatározhatatlan színű.

Margit 45 éves, de ennél jóval többnek látszik. Sovány, csontos asszony. 8 általános iskolát végzett, nincs semmilyen szakmája. Valamikor egy cukrászüzemben dolgozott betanított munkásként, majd leszázalékolása előtt öregek otthonában takarított, 11 évig. Másfél éve elbocsátották, 9 hónapig kapott munkanélküli-segélyt, azután adta be a rokkanttá nyilvánításhoz szükséges papírokat. Ezzel kapcsolatban most is intéz ezt-azt, orvoshoz, kórházba jár. Azt mondja, hogy a leszázalékolást „szívelégtelenség, illetve idegi gyengeség” miatt kéri. *„Hogy tudnék elmenni dolgozni, mikor bármikor rosszul lehetek?”*

A férjével együtt laknak ebben a szobában, amit bérelnék a tulajdonostól. Férjhez menetele után az anyósáéknál laktak, nem volt saját lakásuk. Anyósa halála után azt a házat el kellett adni, így kényszerültek albérletbe. A havi rokkantnyugdíja 25 000 Ft. Férje jelenleg dolgozik egy mezőgazdasági vállalkozónál, feketén, s ha van munka, főleg nyáron, akkor van rendszeres jövedelmük. Ilyenkor havonta kb. 35 000 forintot keres. Az albérletért 10 000 Ft-ot fizetnek havonta, a gázpalackot vásárolják, más rezsit nem fizetnek. 200 000 Ft adósságuk van, kezességvállalás miatt. Nem tudják fizetni, nem is értik, milyen tételekről van szó. Nem értik a felszólító levelet sem, Vácon kellene intézni, de nem képesek erre.

A férje cigarettázik, ő nem. A gyógyszerekre havonta 7100 Ft-ot költenek. Az önkormányzattól gyógyszer támogatásként kapnak havi 2000 Ft-ot. *„A férjem savas. Súlyos látás- és halláskárosult, nem tudja megcsináltatni a 11 dioptriás szemüvegét, gyakorlatilag alig lát.”*

Margitnak négy gyermeke van. Egy fia nagykorú, családos, külön háztartásban él, nem messze tőle. Másik három, kiskorú gyermekéről nem tudja pontosan megmondani, hogy hány évesek, az egyik 9, a másik 7, a harmadik 6 év körüli. A sógornője neveli a kicsiket, *„mert ide nem engedték őket, nem is férnénk el.”*

A faluban nyílt egy üzem, ahol leszázalékoltakat is alkalmaznak, *„hát elmentem volna, de hát most hogyan? Nem merek, azért, hogy így 3-4 naponként rám jön a roham, hát így hogyan menjek el? Nem, egyszerűen nem merek.”*

A gyógyszer támogatáson kívül más segélyt nem kapnak. Nem mindig jönnek ki a pénzükből, akkor kölcsönkér: a sógornőjétől 1000 – 2000 Ft-ot, néha a fia is segít, de ő sem tud sokat, vagy a pesti testvéréhez fordul. Van olyan hónap, hogy 10 000 forinttal is tartozik.

Férje hazajár ebédelni, Margit mindennap főz; „este meg tojásos tészta lesz savanyúval. Változatosan főzök, szokott lenni hús is, zöldségek, krumplileves." Nem vásárol mindennap, csak a legfontosabbakat, kenyeret.

Van egy színes televíziójuk, egy 15 éves hűtőjük. A fiánál szokott mosni. Elsősorban a családjára számít. *„Ha a család nem tudna segíteni, és nagy baj lenne, akkor elmennék a tanácshoz, de ki tudja, hogy a tanács segítene-e, nem szoktam, mondom, ilyeneket csinálni, ezt is más javasolta, hogy menjek el az ingyenes gyógyszer miatt.”*

Ilona

Takaros, meszelt, hagyományos parasztház, drótkerítéssel. A falu főterén, a templom mellett áll. Az utcai bejáró után kicsi udvar, hátul WC, két kis melléképület. Állatok nincsenek, de a kert művelt, rendezett. Az udvarra nyíló ajtó rögtön a konyhába visz, innen nyílik kétoldalt egy-egy szoba. Fürdőszoba, folyóvíz nincsen, főzéshez gázpalackot használnak, fával fűtenek. Régi, egyszerű konyhabútorból és egy nagyon zajos, régi hűtőből áll a konyha berendezése. A szobákban is egyszerűek, vegyes stílusúak a bútorok. Tisztaság van mindenütt.

Ilona itt él édesanyjával, valamint nővére 11 éves kislányával. Férje és nővére meghalt, egy nagykorú gyermeke van, aki külön háztartásban él már saját családjával.

A 36 éves, 8 általános iskolát végzett Ilona nagyon hosszú ideig munkanélküli volt, igazából egy éve van állása. Boldog, mert szakmát is fog tanulni, szakács szeretne lenni. A családja támogatja a dolgot; most intézi, de nem tudja, hol tart az ügy.

A zajos hűtőn kívül, amit éjszakára ki is szokott kapcsolni, annyira hangos, van egy színes tévéje, tárcsás mosógépe, mobil telefonja.

A havi jövedelme változó, 37 000 és 54 000 Ft között szokott lenni. Édesanyja 25 000 Ft havi összeget kap (nem tudja megmondani, hogy ez pontosan micsoda), a kislányért is kapnak valamit (nem emlékszik, mennyit). Az összbevétel általában nem elég, szinte mindig kölcsönkér, vagy előleget vesz fel a fizetéséből.

Az édesanyja beteg, havonta kb. 2000 Ft-ot költenek gyógyszerre, de közgyógyellátást kap. Amíg nem volt munkahelye, a tavalyi évig, rendszeresen kaptak az önkormányzattól támogatást, de erről nem szívesen beszél. Az összeget sem mondja meg.

Ilona, elmondása szerint, mindennap főz. *"A leánynak mindig készítek. Mindig reggelizik tejecskét meg kalácsot vagy péksüteményt, ilyesmit. Nekem csak a kávé kell nagyon, meg a cigi, jól elvagyok délig. Csak sokat bagózom. Ha hazamegyek a munkából, akkor már otthon van a leány is, és kitaláljuk, mit főzzek. Levest muszáj. A csirkét jobban szeretem, mint a disznót. Az anyukám is ott van, együtt eszünk. Vacsorára meg sokszor vajás kenyeret kér teával."*

Magának nem nagyon vásárol semmit, csak a gyerekeknek, arra nagyon sokat kell költenie. A nyáron több mint 5000 forintért vett neki nadrágot. A múlt hónapban kikapcsolták a villanyt, mert sokáig nem fizetett, végül a fizetéséből rendezte a 20 000 forintos tartozást.

Szokott kérni az önkormányzattól is segélyt, a szomszédai segítenek a kérvény írásában, már kapott rendkívüli segélyt is. Azt nem tudja, mennyit, és mikor.

Mária

A falu legalsó utcáján áll a ház. Átlagos parasztház, néhány helyen repedezik a vakolat, de az épület is, a környéke is rendezett. Elöl virágoskert, hátul kerítéssel elválasztva az udvar, benne néhány baromfi. A hátsó kertet is művelik. Tornác, majd onnan nyíló konyha, kétoldalt egy-egy szoba. A konyhában világos, régi konyhabútor, palackos gáztűzhely, fehér zománcos, fatüzeléses sparhelt, mosdótál állványon, vizeskannák az asztal alatt. A két szobából az egyik régi parasztbútorral berendezett tisztaszoba, a másikban is régiek a bútorok, de ott színes tévé és egy heverő is van, meg egy hordozható cserépkályha, azzal fűtenek. Fürdőszoba, folyóvíz nincs a házban. Telefon ugyan van, de *"az nagyon sokba kerül"*.

Mária 74 éves özvegyasszony. Férje 3 éve halt meg. A háború után Szlovákiából telepítették át őket Villányba, ahol 9 évig éltek, onnan költöztek ide. Egy lánya van, rajta kívül a férje testvérének a gyermekét nevelte 18 éves koráig. *„...az anyja meghalt, de nekem arra egy fillért senki nem adott, sem az apja, sem senki. 4 éves korától 18-ig. Hozzám úgy került, hogy ki akarták dobni a vonatból, és akkor megijedt, és idegileg tönkrement, most intézetben van."*

A ház, ahol Mária lakik, egynegyed részben az ő tulajdona, a többi a lányáé. Jelenleg 24 500 Ft özvegyi nyugdíjat kap, valamint évente 5000 Ft segélyt az önkormányzattól. A lánya segít mindenben. Vásárol, főz egész hétre. Lefagyasztja, neki csak melegíteni kell. Rendszeresen jön hozzá, a ruháit elviszi kimosni. Mindent megvásárol neki, cukrot, lisztet. Ő csak tejet és kenyeret vesz. Nem tudja, mi lenne vele, ha nem lenne gyermeke. „...*kis nyugdíj, ez nagyon kevés. Akkor vegyek lábbelit, amikor 3000 meg 4000 egy pár cipő? Mamuszkát veszek magamnak, mindjárt 1200-1400 Ft. Úgy megy a pénz, hogy borzasztó. Akkor fát vegyek, alig marad nyugdíjam.*”

A kertet a gyermeke és a rokonai művelik, ami zöldségre szüksége van, azt megtermelik. Szomszédaival jó barátságban él, mindig számíthat rájuk. Segítenek neki, télen vásárolnak helyette, lesöprik a járdát.

Cukorbeteg, és meszesedése van, havonta 8000 forint megy el gyógyszerre. Másra nem nagyon költ, ruhát nem vesz, csak otthonkát, a többi ruhát kapja, azokat javíttatja és hordja. A telefont is csak a lánya miatt tartja, hogy hívhassa, ha valami baj van.

Soha nem kér kölcsön, hitelt sem vett fel még soha életében. Mindig csak annyit költ, amennyire telik. Az öregek otthonában ugyan van egy asszonyka, aki kitöltött neki egy papírt, amiben a gyógyszerekhez kért segítséget, de nem kapott semmit. „...*egy-kettő kapott, akinek nagyobb volt a nyugdíja, az kapott, akinek kisebb volt, az nem. Tudom, hogy kaptak. Ezek itt mindent kitöltöttek, be lett küldve, aztán ezek ott Pesten nem adtak.*”

Néhány arc a segélyezettek, a rászoruló, a szociális ellátásokat „mértékelten” vagy egyáltalán nem igénybevevők köréből.

A kistélepek szociális és gyermekjóléti alapellátásait vizsgáló kutatásunk, melyet az NCSSZI támogat, a következőkben választ keres többek között az alábbi kérdésekre:

Mit jelenthet egy-egy kistélepelesen az ellátásokra való rászorultság?

Milyen tényezők határozzák meg, hogy kik kerülhetnek az ellátottak körébe?

Játszanak-e szerepet szubjektív tényezők a segélyek odaítélésénél?

Adott közösségek értékítéletei befolyásolják-e a segélyezettek körét?

Léteznek-e „segélyt érdemlők és arra érdemtelenek”?

